

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора мистецтвознавства, професора,
професора кафедри архітектури та дизайну Луцького національного
технічного університету Наталії Владиславівни Скляренко
на дисертаційну роботу БОЙКО Валерії Андріївни
на тему: «ІМЕРСИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЄКТУВАННЯ У ВІЗУАЛЬНО-
КОМУНІКАТИВНОМУ КОНТЕКСТІ ДИЗАЙНУ В УКРАЇНІ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 «Дизайн»**

Актуальність теми дослідження

У контексті сучасного дизайну особливої актуальності набувають імерсивні технології проектування як відповідь на виклики глобальної цифровізації. Нові форми візуально-комунікативної взаємодії, що забезпечують ефект імерсії, інтегруються у різні сфери дизайну та мистецтва, формуючи нову проектну культуру. Представлена дисертація Валерії Бойко демонструє широкі можливості дизайнерської практики емоційно залучати аудиторію, роблячи імерсивні технології важливим інструментом глобальних комунікацій.

Цінність представленого дослідження зумовлена низкою технологічних, економічних та соціокультурних проблем сучасності. По-перше, просторові медіа, зокрема AR/VR/MR/XR, представляють альтернативні виміри взаємодії з інформацією, що вимагає переосмислення художніх засобів мови візуальної комунікації та пошуку нових інструментів залучення емоційного досвіду користувачів. По-друге, дане дослідження формує економічне підґрунтя для повоєнної відбудови України та збереження культурної спадщини, виступає стратегією розвитку креативних індустрій, громадських сервісів, сфери туризму, культури та освітнього середовища, демонструючи нові формати візуалізації з ефектами імерсії. І по-третє, дисертація Валерії Бойко торкається питання етики, когнітивного навантаження та безпеки користувачів у імерсивних середовищах, які потребують узгодження принципів вітчизняної художньо-проектної культури та контекстів альтернативної реальності. Зважаючи на це, можемо стверджувати, що представлене дослідження заповнює науково-методологічну та прикладну прогалини у дизайні візуальних комунікацій України та забезпечує конкурентоспроможність сучасного українського дизайну на міжнародному рівні.

Поняття імерсивності у контексті культури метамодернізму, що ґрунтовно доводить здобувачка, у складних умовах сьогодення окреслює ключові трансформації культурних практик в Україні, розкриває напрямки проектування медіапростору з новими якостями та окреслює потенціал розвитку українського дизайну в цілому.

Актуальність теми дослідження підтверджено також і тим, що цю дисертацію виконано відповідно до напрямку наукових досліджень «Візуальні комунікації у формуванні особистості і соціуму» (номер державної реєстрації 0122U001117) Київського національного університету культури і мистецтв.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення та висновки у дисертації Валерії Бойко є обґрунтованими та достовірними, оскільки базуються на теоретичних положеннях сучасної науки, підтверджених науковими працями дослідників вітчизняного та світового рівнів. Список використаних джерел містить 245 позицій (с. 165-194), які демонструють залучення широкого спектру матеріалів мистецтвознавчого, соціокультурного та технічно-прикладного характеру.

Аргументовано підтверджують значимість та змістовність наукових результатів ретельно відібрані зразки, представлені об'єктами експозиційного, рекламного, візуально-комунікативного, сценічного та середовищного дизайну. З них дисертанткою сформовано широку джерельну базу, яка базується на матеріалах тематичних електронних платформ для популяризації українського медіамистецтва, мультимедійних виставок, івентів, відеозаписів сценічних дійств тощо. До фокусу аналізу відібрано українські проекти із імерсивною складовою та закордонні аналоги медіарту останнього десятиліття, які частково представлено у додатку В (с. 203-248) та вперше введено у науковий обіг здобувачкою. Показовою є діаграма, яка містить 152 проаналізованих українських проекти з імерсивним ефектом та сфери їх застосування, що є реальним підтвердженням об'єктивності наукових положень (с. 65-66, табл. 1.2) та засвідчує здатність здобувачки до узагальнення та критичної оцінки матеріалу.

Свідченням достовірності викладених положень дисертації є інтерв'ю з діджитал-художниками, авторами імерсивних артпроектів, текст яких

представлений у додатку Г (с. 253-255), зібрана відеотека з відеоматеріалів з особистих архівів фахівців-практиків та окремі телевізійні шоу у прямому ефірі, що включено до списку використаних джерел. Це дозволило здобувачці Валерії Бойко об'єктивно оцінити цифрові інновації та сформувані висновки та рекомендації щодо практики використання імерсивних технологій у сучасному українському комунікативному дизайні.

Дисертаційна робота Валерії Бойко та її висновки відповідають поставленій меті та сформульованим завданням. Використаний термінологічний апарат дослідження дозволяє здобувачці проаналізувати особливості використання імерсивних технологій у дизайнерській практиці.

Для обґрунтування наукових засад дослідження здобувачка доцільно застосувала низку загальнонаукових та спеціальних методів, які забезпечують комплексний та міждисциплінарний підхід до аналізу імерсивних технологій у дизайні візуальних комунікацій. Важливу роль для проведення дослідження відіграв аксіологічний метод, використаний Валерією Бойко для оцінки культурної та ціннісної ролі альтернативної реальності. Поєднання джерелознавчого, компаративного та аналітичного методів забезпечило систематизацію та аналіз багатовекторної джерельної бази. Завдяки композиційному та зіставно-типологічному методам авторка змогла виокремити художньо-проектні характеристики об'єктів з використанням ефекту імерсії. Загалом вибір методів та методології дослідження є доцільним, що дозволило повноцінно обґрунтувати наукову та практичну цінність результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна представленої дисертації полягає у тому, що здобувачка Валерія Бойко вперше систематизує, аналізує та обґрунтовує роль імерсивних технологій як інноваційного інструменту формування сучасних стратегій дизайну візуальних комунікацій в Україні. У роботі вперше окреслено етапи впровадження AR, VR, MR, XR у національному контексті з 1990-х років до теперішнього часу, а також підкреслено вплив глобальної цифровізації на формування нової проектної логіки. Дисертантка вперше вводить у науковий обіг поняття «імерсивно-модифікований проєкт», що дозволяє уточнити характеристики дизайн-об'єктів з імерсивними властивостями.

Новизною роботи є також систематизація функціональних та образотворчих можливостей імерсивних практик, які демонструють візуально-комунікативний потенціал альтернативної реальності в Україні на тлі образотворчих трансформацій. У роботі вперше визначено художньо-проектні засоби розробки дизайн-об'єктів різних видів із застосуванням імерсивних технологій та здійснено порівняльний аналіз операцій із традиційними інструментами створення цифрової графіки.

Важливим науковим здобутком дисертантки є розробка алгоритму імерсивного проектування візуально-комунікативного контенту в Україні з використанням технологій альтернативної реальності, що забезпечує процес багаторівневого художньо-проектного образотворення та окреслює можливості інтеграції імерсивних ефектів у різні дизайн-об'єкти.

Усі окреслені аспекти обґрунтували новизну положень дисертаційної праці та дозволили надати рекомендації щодо впровадження імерсивних технологій в українську дизайнерську практику.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження представлено у 21 публікації (14 одноосібних, 7 – у співавторстві) серед них: 5 статей у фахових виданнях України за спеціальністю 022 Дизайн; 3 статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science та/або Scopus; 13 публікацій апробаційного характеру як результат участі у всеукраїнських та міжнародних конференціях. Усі публікації відображають особистий внесок здобувачки та узагальнюють результати її власного практичного досвіду.

Усі висновки та наукові положення, що виносяться на захист, отримано Валерією Бойко особисто.

Практичне значення дисертаційного дослідження

Практична цінність дисертаційного дослідження полягає у створенні методологічних засад та рекомендацій прикладного характеру щодо впровадження імерсивних технологій у сферу дизайну візуальних комунікацій в Україні та за кордоном. Результати дослідження можуть бути використані

практикуючими дизайнерами для розробки інноваційних рекламних, експозиційних, сценографічних та інших дизайн-проектів.

Дисертація має важливе практичне значення для формування векторів культурної політики у напрямку збереження національної ідентичності, оскільки забезпечує розвиток та конкурентоспроможність українського дизайну у глобальному культурному просторі.

Запропоновані авторкою підходи та широка джерельна база є важливими для впровадження теоретичних положень у наукові та освітні практики, зокрема для формування навчально-методичного забезпечення підготовки дизайнерів у закладах освіти. З цього погляду перспективною рекомендацією для здобувачки є необхідність впровадження практичних висновків дисертації у розробку лекційних матеріалів для профільних закладів освіти, а також створення монографії за матеріалами дисертації, що стане важливим внеском у розвиток вітчизняної теорії дизайну.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Дисертація Валерії Бойко має логічно впорядковану структуру та обґрунтовану концепцію дослідження. Робота сформована з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (245 позицій, з яких 80 – іноземною мовою). Загальний обсяг дисертації 257 стор., з них основного тексту 148 стор. Додатки представлено на 62 стор.

У *вступній частині* дисертації (с. 20-27) здобувачка чітко визначає актуальність теми, зумовлену процесами цифровізації та інтенсивним розвитком технологій альтернативної реальності у дизайні; формулює мету та завдання, окреслює об'єкт та предмет дослідження, визначає практичне та теоретичне значення роботи. Ґрунтовно опрацьований особистий внесок здобувачки засвідчує, що теоретичні та прикладні положення і висновки роботи є результатом самостійних авторських досліджень.

У *першому розділі* (с. 28-67) закладено теоретико-методологічні засади для вивчення художньо-проектних та візуально-комунікативних можливостей імерсивних технологій у сучасному дизайні. Авторка аргументовано визначає стан наукової розробки теми, залучаючи для аналізу значну кількість праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, окреслює зміст основних дефініцій,

формуючи понятійно-категоріальний апарат дослідження. Важлива увага Валерії Бойко зацентрована на систематизації багатовекторної джерельної бази дослідження, що забезпечує відповідність критеріям наявності імерсивної проєктної складової, тематичної різноманітності та українського авторства.

У *другому розділі* (с. 68-107) виділено основні компоненти, які забезпечують комплексний процес імерсивної візуалізації. Валерія Бойко доводить, що візуалізація дизайн-об'єктів з імерсивними характеристиками потребує відповідного програмного забезпечення та вивчення засобів позиціонування і відображення. У цьому контексті важлива роль відводиться процесу імерсивного образотворення, яке ґрунтується на синтезі традиційних засобів художньої виразності та нових мультимедійних та інтерактивних ефектів. Цінним здобутком авторки є формування програмно-прогностичного інструментарію, використання якого забезпечує створення багаторівневого динамічного художнього образу з високим рівнем емоційного та комунікативного потенціалу для сучасного візуального контенту.

У *третьому розділі* (с. 108-159) здобувачка розглядає імерсивні технології як ключовий фактор для розробки нового алгоритму формування візуально-комунікативного контенту в Україні, орієнтованого на інтерактивність та емоційне залучення аудиторії. На основі аналізу та систематизації численних прикладів інноваційних підходів у проєктуванні об'єктів реклами, медіарту, експозиційного та сценічного дизайну, зібраних у додатках (с. 203-248), Валерія Бойко вдало демонструє трансформації традиційних дизайнерських практик, пов'язані із появою додаткових інтерактивних характеристик. Важливим здобутком дисертантки є розроблення наукових засад та рекомендацій імерсивного проєктування, які розширюють художньо-комунікативні можливості сучасного українського дизайну.

Висновки (с. 160-164) є чітко структурованими, лаконічними, узгоджені із метою та завданнями роботи.

Загалом, дисертація відповідає паспорту спеціальності 022 «Дизайн». Висновки та отримані наукові результати свідчать про здатність здобувачки систематизувати, узагальнювати та критично оцінювати значні обсяги наукового матеріалу.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Незважаючи на загалом позитивну оцінку дисертаційного дослідження, слід висловити деякі зауваження та міркування.

1. У розділі 1 потрібно більш детально проаналізувати образотворчі можливості імерсивних технологій як інноваційного інструменту проєктування. На с. 96 наведено таблицю 2 «Художньо-образна система імерсивного проєкту», яка потребує більш детального обґрунтування кожного представленого параметру художньої образності, що бажано підкріпити аналізом зібраного візуального матеріалу.
2. У тексті дисертації на с. 106 зазначено: «Художнє образотворення в дизайн-проєктах з рисами імерсивності відбувається одночасно за кількома рівнями методом нашарування різноманітних ознак художньої виразності». Із тексту роботи не дуже зрозуміло, про які рівні йдеться, що потребує уточнення.
3. Дещо суперечливим є поділ вуличних видовищних практик з імерсивним ефектом на «динамічні проєкти (флеш-моби, фестивалі, перфоманси, карнавали тощо)», «статичні (інсталяції, стріт-арт тощо)» (с. 139) та «гібридні проєкти» (використовується лише для медіафасадів), оскільки всі описані об'єкти, включаючи голографічні скульптури та інтерактивні інсталяції, про які говорить дисертантка нижче, наділені динамічними характеристиками (с. 140).
4. У розділі 3 акцент зроблено на аналізі розвитку та використання імерсивних технологій в Україні, тому у формуванні нового алгоритму дизайну доцільно обґрунтувати аспекти збереження національної ідентичності на тлі глобальної цифровізації.
5. Дисертаційне дослідження насичене значною кількістю специфічних термінів, пояснення яких у тексті дисертації часто подане у дужках (наприклад, с. 46-56; 98) і дещо заважає сприйняттю інформації. Тому було б доцільно створити глосарій термінів в окремому додатку, який допоможе систематизувати науково-термінологічний апарат дисертації, а текст роботи зробити більш лаконічним.

Однак окреслені дискусійні моменти мають виключно рекомендаційний характер, не применшують цінність та позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертація **Бойко Валерії Андріївни «Імерсивні технології проєктування у візуально-комунікативному контексті дизайну в Україні»** є завершеною самостійною науковою працею, що вирішує проблему інтеграції імерсивних технологій у дизайн візуальних комунікацій в Україні, забезпечує оновлення проєктного інструментарію та виокремлення нових проєктних напрямків. Значна кількість наукових праць, що підтверджує апробацію у вітчизняних та закордонних фахових виданнях мистецтвознавчого спрямування, засвідчує наукову обґрунтованість теоретичних результатів дослідження, важливих для сучасного розвитку українського мистецтвознавства. Практична цінність роботи полягає у широких можливостях впровадження імерсивних технологій у дизайнерську практику, освітню та наукову діяльність в Україні та за її межами.

Таким чином, дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає чинним вимогам МОН України за структурою, змістом та оформленням, ступенем актуальності та новизни, обґрунтованістю наукових положень та повнотою висновків, науковим рівнем та практичною цінністю, а її авторка **Бойко Валерія Андріївна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн».

Офіційний опонент,
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри архітектури та дизайну
Луцького національного
технічного університету

Н. В. Скляренко

ВІРНО:
Заступник відділу кадрів

05 09 2020

